

Slavenski dom

Ste. 195

V Ljubljani, v tisk, 27. avgusta 1936

Leto 1.

Očividci poročajo izpred obleganih trdnjav o včerajšnjih neodločenih bojih

Pekel pred Irunom je trajal ves dan

Hendaye, 27. avgusta. O Snoch proti večeru so se napadi nacionalističnih čet ponovili z isto srčnostjo, ker so popoldne dobili nacionalisti pomoč od tujske legije. Tujski legionarji so takoj stopili v napad. Podpirali so jih težki bombniki. Grom eksplozij je bil tolik, da se je tresla zemlja celo na francoski strani. Ljudje so bežali iz hiš po francoskih kopališčih, ker so mislili, da so se boji prenesli čez mejo.

Popoldne so nacionalistične čete napredovale za kakih 200 m in prišle v predmestje Iruna, kjer so se začeli strahoviti boji na nož.

Poveljstvo nacionalističnih čet v Valladolidu izjavlja, da general Franco ne misli na odločilni napad na Madrid, dokler ne padejo obsejne vladne trdnjave, ker skozi nje dobavlja Francija neprestano ogromne količine vojnega materiala, kljub svojim izjavam o nevtralnosti. Zato hoče general Franco, da nacionalistične čete zapro mejo, kar se bo zgodilo, če padeta Irun in San Sebastian. Tega se zavedajo tudi rdeče čete, ki se zato branijo s skrajno ogorčenostjo. Ves San Sebastian je prepleten z bodočo žico.

Potek bojev pred Irunom

Hendaye, 27. avgusta. Posebni Havasov dopisnik poroča:

Včeraj zarana so nacionalisti z velikimi silami naskočili Irun. Krvavi boji se vrše na irunski cesti. Med Alundo in Lapuncu so vsi griči pokriti z gostim dimom, tako da jih ni videti. Taktika nacionalistov je v tem, da napadejo na treh točkah: čez hrib, po cesti in po dolini. Vzlic srditemu odporu se je nacionalistom posrečilo priti z nekim tankom na cesto, drugi trije tanki pa čakajo, da stopijo v akcijo, kakor hitro bo mogoče. Težka je naloga, ki so si jo zadali nacionalisti, ker so jih vladne čete, zakopane na postojankah, sprejele s peklenkim obstreljevanjem. Sovražniki so le po nekaj metrov vsakehi. Strojnice kose, granate eksplozirajo po jarkih brez prestanka. Ljudje padajo mrtvi in ranjeni.

Osem vladnih letal je letelo nad nacionalističnimi črtami in izvršilo svojo nalogo, ne da bi se jim kaj pripetilo. Rdeče čete se dobro drže, vendar niso mogle preprečiti, da ne bi nacionalisti nekoliko prodrli.

Upornikom se je posrečilo prodreti po cesti s štirimi avtobusi z marošskimi strelci. Cesta v bližini Biarizta je postala zelo nevarna in ponekod so kraji, ki se nahajajo v navzkrižnem ognju. V Irunu se opaža velika živahnost, ni pa videti nikakršnega vznemirjenja. Vojniki imajo veliko vero v izid boja in so popolnoma prepričani o neuspehu napada. Tri letala so letela nad mestom in metala bombe. Posebno v okolici Francoske avenije je bilo streljanje iz pušk zelo živahno. Govore, da mislijo uporniki še danes popoldne naskočiti San Sebastian.

Gibraltar, 27. avgusta. Včeraj popoldne so čete generala Franca brez napora zavzele velike rudnike bakra Rio Tinto. Rudniki so v angleških rokah in predstavljajo največje bakrene rudarske

Bojevit Stalinov govor

London, 27. avgusta. Časopisi objavljajo podrobnosti iz zelo bojevitega govora, ki ga je včeraj v Moskvi imel Stalin. Ta govor je v Londonu uplival zelo senzacionalno. Po vesteh, ki so v Londonu prišle do sinoči, se zdi, da se Stalinove izjave čisto taktičnega značaja. Splošno se meni, da je bil ta govor Stalina odgovor na nemško uvedbo 2 letnega kadrovskega roka. Zato pa bi se kljub temu lahko menilo, da je z nekaterimi besedami Stalin prešel mejo čiste obrambe. — V Londonu se govori, da je ta govor v zvezi s konferenco petih velisil in zato ima ta govor še posebno mednarodno važnost. Diplomatski krogi so zelo vznemirjeni zaradi povečane napetosti med Moskvo in Berlinom. Znano je stališče Francije, ki hoče probleme zapadne Evrope razrešiti obenem s problemi vzhodne Evrope. Angleški veleposlanik v Berlinu je poskušal pregovoriti nemško vlado, da naj pristane na francosko vezanje obeh problemov, toda Nemčija je zelo pazila na to, da v tem oziru ni nič obljubila. Zato je upravičen strah, da bo nova napetost med Nemčijo in Rusijo še bolj pokvarila možnost za zблиžanje obeh evropskih problemov. Zato je Stalinov govor povzročil vznemirjenje v Londonu, kjer se boje, da ne bi ta govor onemogočil sestanka lokarnskih držav.

Kmetska garda proti „Železni gardi“

Bukarešta, 27. avgusta. m. Radi vedno pogostejših atentatov in vsakodnevnih pretenj in grozilnih pisem, ki jih pošiljajo člani »Železne garde«, je vodstvo narodno-zaristične stranke sklenilo organizirati samoobrambo s pomočjo kmetskih gard. Te čete bodo štatile posamezne uglednejše člane pred atentati teroristov »Železne garde« ter se bodo v obrambo svojih prvakov posluževali vseh sredstev prav tako, kakor se jih poslužujejo člani »Železne garde«. Časopisje narodne zaristične stranke radi takega stanja, ki se je začelo znova pojavljati v romunskem notranjem političnem življenju, napada predsednika Tatesca ter ga dela odgovornega za vse, kar bi se moglo v bližnji bodočnosti pripetiti.

Sprejem na čast 350 šahistom

Monakovo, 27. avgusta. Nemška vlada in bavarska pokrajinska vlada sta včeraj popoldne priredili sprejem na čast 250 šahovskim mojstrom iz vsega sveta, ki se udeležujejo šahovske olimpijade. Pri tem sprejemu sta zastopala nemško vlado ministra Frick in Frank.

naprave v Evropi. Instalacije v rudnikih, katere so dobili nacionalisti nepoškodovane v roke, so vredne okrog 4 milijone funtov, kar znaša čez milijardo dinarjev.

Gibraltar, 27. avgusta o. Po zadnjih poročilih,

Vlada izjavlja:

Položaj je za rdeče povsod ugoden

Madrid, 27. avgusta AA. Havas poroča: Po včerajšnji seji ministrskega sveta je vojni minister izjavil, da je položaj za vlado na vseh frontah ugoden. Minister za industrijo je odgovoril neke mu časnikarju da ni resnična vest, da je v Madridu začelo primanjkovati sladkorja. Pred nekaj dnevi je prišlo v Madrid 2000 ton sladkorja, kar je dovolj za delj časa.

Reuter poroča iz Madrida, da je prehranjevanje mesta zmeraj težje. Sicer pa v mestu vlada red in mir.

Po nekem poročilu iz Madrida, je vlada prepovedala ves promet z zasebnimi vozili, prav tako pa tudi pešcem uporabo cest, ki drže iz Madrida v Toledo in Viljo Verdi.

Listi poročajo, da so oblegani nacionalisti hoteli prodreti iz Ovidea, da bi se polastili bližnje tovarne orožja. Uporniki pa so bili odbiti.

Radiopostaja v Lacornu objavlja, da je eksplozirala skladišče municije, ki so ga uredile vladne čete na periferiji Madrida. Do eksplozije je prišlo zaradi tega, ker so dobrovoljci nepravilno ravnali z orožjem. Mnogo oseb je bilo ranjenih.

Vladni uspehi . . .

Madrid, 27. avgusta. Vojno ministrstvo objavlja, da so vladni dobrovoljci zavzeli Val dala Casa. Zajeli so 42 upornikov in baje tri duhovnike, ki so se z orožjem v roki ogorčeno borili proti dobrovoljcem. Dobrovoljci so tudi zavzeli Vilar. Na fronti pred Cordobo je bilo sestreljeno eno uporniško letalo. Vladna letala so bombardirala Ovideo. Upornemu letalu, ki je padlo pri Guiposcu je pilotiral nek tuj državljan. Kolona, ki z Valencije prodira proti Teruelu je naleta na prednje straže nasprotnikov ter jih poglala v beg.

Težave z diplomatskim zborom

Madrid, 27. avgusta. Zaradi številnih odstopov diplomatskih predstavnikov Španije v tujini, kar je povzročilo dejanski razpad španskega diplomatskega zbora, je zunanji minister Prieto izdal ukrepe za reorganizacijo diplomatskega zbora na podlagi novih razmer. Kakšne so podrobnosti te reorganizacije, še ne vedo. Verjetno pa je, da bo

Nacionalisti bodo ukinili pokrajinske avtonomije

Lizbona, 27. avgusta. AA. (Reuter.) General Cabanellas, ki je prisel v Sevilljo, je izjavil poročevalcem, da bodo nacionalisti po svoji končni zmagi izvedli svobodne volitve. Ko so ga vprašali zastran avtonomije Katalonije, je general dejal, da ni pristal pokrajinskih avtonomij. Katalonija je s svojim vzgledom pokazala, kako se da zlorabiti avtonomija, je dodal general, vendar sem v načelu za decentralizacijo uprave v raznih pokrajinah, pri čemer je kajpada treba prepustiti centralni vladi pravico do končne odločitve.

Moralna nacionalističnih čet je odlična. V vrstah rdeče vojske se čuti kolebanje in razpad. Počasnost naših operacij proti Madridu ni nič ne-

ki pa še niso potrjena, je po tridnevem bombardiranju s kopnega, z morja in iz zraka nacionalistična vojska končno prodrla v Malago, ki gori in je vsa v plamenih. Na ulicah se odigravajo strahoviti bojni prizori.

zunanji minister pri reorganizaciji upošteval sedanje politično stanje v Španiji. Predvsem bo skušala nova reforma ločiti gospodarsko službo konzulov in trgovinskih agentov od diplomatske službe. Osebe novega diplomatskega zbora bodo vzeli prvenstveno iz vrst strokovnjakov, ki so se odlikovali s svojim znanjem o perečih gospodarskih in političnih vprašanjih sveta. Razvrstitev se bo opirala na demokratske osnovne. Računajo, da bodo v novi španski diplomatski zbor stopile posebne osebnosti iz vrst profesorjev, pisateljev, industrijcev in javnih delavcev, ki so v celoti pristaši sedanjega režima.

Po kratkem zatišju se je bitka nadaljevala še z večjo srčnostjo. Prisljeni smo bili zapustiti svoje opazovališče. Krogle žvižgajo okoli nas in padajo na francoska tla. Neko rdeče letalo je prišlo nad naše postojanke, nakar so začele eksplozirati v naši bližini granate kalibra 15 cm. Peklenška eksplozija — bombe ali granate, ne moremo ugotoviti — se je pripetila blizu hiše, zasedene po nacionalistih, kjer je skrita njihova baterija. In vendar napadaleci prodirajo, čeprav po malem, in so prodrli že 1 km proti mestu, toda vendar se jim ni posrečilo zavzeti vrste vladne postojanke.

Ko smo se ponovno spustili proti Hendayu, je streljanje prenehalo. Čete generala Mole so sprevidele, da po vesti mnogo tvegajo in da jih bo stalo veliko smrtnih žrtvev. Zato so izpremenile taktiko. Pustili so zadosti čet za oborožitev zavzete ozemlja, nato so pa nacionalistični oddelki krenili v redkih rojih na indijanski način navkreber, da obklijajo sovražne postojanke. Toda tudi tu so trčili oddelki na hud odpor, ker so vsi vrhovni čvrsto utrjeni in jih rdeče čete hrabro branijo.

„Kamerun“ je vozil strelivo

London, 27. avgusta. Včerajšnji »Times« poroča iz Lisabone, da je nemški parnik »Kamerun«, ki je bil ustavljen od španske križarke »Libertad«, izkrcal v Lisaboni 800 ton vojnega materiala. Dopisnik pravi, da je tudi švedski parnik izkrcal v Lisaboni veliko količino vojnega materiala, ki bo skozi Portugalsko prepeljan španskim upornikom.

normalnega in je popolnoma v skladu z našim načrtom.

Težave s španskim denarjem

Pariz, 27. avg. AA. Havas poroča iz Burgoza, da se je včeraj tam vršila seja glavnega upravnega odbora španske narodne banke. Scje so se udeležili ravnatelji podružnične španske narodne banke iz vseh mest, ki so v rokah upornikov. Na sestanku so razpravljali o finančnem položaju države in sklepali o ukrepih, ki naj bi onemogočili finančne ukrepe, ki jih je pred kratkim izdala madridska vlada.

Najnovije iz Španije

Barcelona, 27. avgusta. AA. Havas poroča: Odkar so v Barceloni zmogli levičarji, vlada povsod v vsej Kataloniji mir in red. Zgodila se je samo ta sprememba, da se sedaj prebivalstvo čiste drugače oblači. Zenske ne nosijo več klobukov pa tudi moške so brez klobukov in brez kravat. Namesto čevljev nosijo povsod moški in ženske navadne sandale. Nekateri sindikati so že protestirali proti tej enostranski navadi, češ, da škoduje produkciji nekaterih predmetov, kar bo gotovo povzročilo še večjo brezposelnost.

Hendaye, 27. avgusta. AA. (Reuter.) Velika bitka okoli trdnjave San Marcile pri Irunu je trajala še ves popoldne in je proti večeru postajala zmeraj hujska. Zvečer se sliši streljanje iz pušk in topov po hribih, ki obdajajo mesto. Na vsak topovski strel s strani vladnih čet, odgovarjajo uporniki na ta način, da oddajo nanj tri strele, da bi tako odkrili gnezda strojnih vladnih čet.

Boljševizirana Nemčija — konec Evrope

Pariz, 27. avgusta. AA. Havas poroča iz Hinterisa na Tirolskem, da je sestanek, ki ga je imel madžarski kraljevski namestnik admiral Horthy v Berchtesgadnu z vodjo rajha, trajal komaj peto uro. Verjetno je, da je bil glavni predmet razgovora boljševiška nevarnost v zvezi z dogodki na Španskem. Kraljevski namestnik je izjavil dopisniku Havasa: Občudujem sklep državne kancelarja Hitlerja s stališča obrambe Nemčije pred boljševizmom. Boljševizirana Nemčija bi pomenila konec Evrope. Ali si morete misliti pravega Evropeca, ki bi se odpovedal svoje individualnosti?

Angleška meja ne bo več na Renu

Pariz, 27. avgusta. Neki komentariji angleških ilstov glede notranjega položaja na Francoskem so se tu globoko vznemirili, ker opazajo britansko tendenco k čim večjemu oddaljevanju od Francije, če bo francoska vlada sledila ekstremni struji. Nekateri britanski listi so šli celo tako daleč, da so te dni zapisali, da britanska meja ne bo več mogla biti na Renu, kakor je v nekem znamenitem govoru dejal predsednik britanske vlade Baldwin, če pojde Francija še bolj na levo.

Vsebinska angleško-egiptovske pogodbe

London, 27. avgusta. Angleško-egiptovska pogodba, ki se ni objavljena, obsega tele določbe: Po krajši prehodni dobi bodo vse angleške čete odstranjene iz Kaira, Aleksandrije in drugih egiptovskih postojank. Z letalskimi silami vred jih bodo nato zbrali ob Sueskem prekopu in sicer v okolici Ismalije. Kopna vojska bo štela največ deset tisoč mož, letalcev pa bo tri sto do štiri sto. Velika Britanija bo smela to številno stanje v primeru potrebe povečati. Novo egiptovsko vojsko, ki jo ne bo več nadzoroval angleški generalni nadzornik, bo poučevala posebna angleška vojska misija. Oborožitev egiptovske vojske prevzame Velika Britanija.

Glede Sudana je določeno, da bodo pri zasedbi te dežele sodelovale tudi egiptovske čete. Štabu generalnega guvernerja Sudana bo dodeljen tudi en egiptovski vojaški tajnik. V bodoče bodo pri gospodarski finančni upravi Sudana sodelovali tudi Egipčani.

Velika Britanija pristaja na popolno ukinitev kapitulacij. Če bodo prizadete države s tem soglašale, bodo Evropejci po prehodni dobi podrejeni egiptovskemu pravosodju.

Angleški komisar v Egiptu in egiptovski poslanik v Londonu postaneata veleposlanika. V Londonu računajo s tem, da Egipt ne bo dovolil nobeni drugi državi, da bi imela v Kairu svojega veleposlanika.

Konec velikih revolucionarjev, kroglja v hrbet

Moskva, 27. avg. AA. Havas poroča: Uradni krogi ne marajo dajati nobenih pojasnil o zadnjih trenutkih 16 obsojencev, ki so bili včeraj jutraj postreljeni. Casnikarjem je bilo samo rečeno, da so vseh 16 ubili v posebni zgradbi ječničnice v Moskvi. Verjemo je, da so vse obsojence pobili na ta način, da so jim oddali od blizu revolverjske strel v hrbtenico.

London, 27. avg. Glede na justifikacijo v Moskvi pravi list »Daily Mail« med drugim, da so včerajšnje usmrtilne samo predigra in da je na bodoči proskripcijski listi tudi bivši sov. poslanik v Londonu. »Morning Post« se pa vprašuje, zakaj neki je šel Stalin uprizorjat v sedajmim trenutku to krvavo tragikomedijo.

Drobne

Pariz, 27. avgusta. AA. Pravijo, da je med razgovorom, ki ga je imel z merodajnimi francoskimi činitelji, dr. Schacht imel vtis, da Francija v nobenem primeru ne bo razvrednotila svoje valute.

Bari, 27. avgusta. AA. (Stefani). Na sedmem levantinskem sejmju sodeluje 11 dežel, in sicer: Nemčija, Avstrija, Belgija, Brazilija, Jugoslavija, Albanija, Bolgarska, Grčija, Letonska, Luksemburška in Češkoslovaška.

Dunaj, 27. avgusta. AA. (Havas). V nekih tujkajšnjih krogih trde, da je nemška vlada ukinila potno pristojbino v znesku tisoč mark za potovanje nemških državljanov v Avstrijo.

Dunaj, 27. avgusta. AA. (Havas). Slavni medicinski strokovnjak in profesor dunajske medicinske fakultete dr. Julius Tandler, je umrl. Svoj čas je bil sanitetni šef dunajske občine.

Šibenik, 27. avgusta. m. Radi neuspehov, ki so jih dosegli veslači »Krke« na berlinski olimpijadi, je odbor veslaškega kluba »Krke« suspendiral tri veslače ter proti njim uvedel disciplinsko postopanje.

Bolgarski volilni zakon

Sofija, 27. avgusta. m. Na sinočni seji je bolgarska vlada znova razmotrivala vprašanje volivnega zakona. To priliko hoče predsednik vlade izkoristiti, da sliši mnenje ostalih ministrov o potrebi in morebitnih spremembah volivnega zakona. Kakor se je moglo izvedeti, zastopa pet ministrov s predsednikom vlade vred stališče, da bi bilo najbolje, če bi se izvršile nekatere izpremembe v starem volivnem zakonu, ostali člani njegove vlade pa zahtevajo, da se izda čisto nov volivni zakon. Seja vlade se bo danes nadaljevala.

Romunski diplomati se bodo ženili doma

Bukarešta, 27. avgusta. m. Romunske »Službene Novine« objavljajo ukaz, po katerem bo odslej romunskemu diplomatskemu uradništvu prepovedana ženitev z inozemkami. Za ženitev z Romunkami pa bo potrebna predhodna odobritev.

Belgrad, 27. avgusta. m. Pod pokroviteljstvom finančnega ministra dr. Letice bo v Belgradu v dnevi od 31. avgusta do 3. septembra mednarodni kongres geometrov.

Pogajanja med TPD in rudarji

Ljubljana, 28. avgusta.

Pogajanja med TPD in delavskimi zastopniki so trajala tudi popoldne. TPD se je pri vseh delavskih zahtevah uprla kakim znatnim izboljšanjem in je takoj spočetka zahtevala, da se iz osnutka kolektivne pogodbe izločijo apnenice in cementarne in obrati, katere ima v najemu podjetje Dukič. S temi bo TPD sklepala posebne ločene kolektivne pogodbe. Odklonila pa je v celoti osnovno skalo minimalnih mezd, ki je nekoliko višja kakor dosedanja, z izgovorom, da bi to preveč obremenilo družbo. Pristala pa je delno na povišek delavskih kategorij in s tem v zvezi na povišek dajatvev v naturalijah. Edino za Hrustnik je TPD priznala 20 odst. povška vseh akordov. Glede ostalih rudnikov pa se bodo vršile tako imenovane časovne študije, ki se bodo končale 1. novembra. Te časovne študije se bodo bavile s preiskavo delavskih zahtev. Na podlagi teh dognanj, ki jih pa mi razumemo le kot zavlačevalni manevar TPD, bo družba po svoji mili volji postavila te postavke, ki ne bodo obremenjevale njene mnogomilijonskega dobička. Če pa po rezultatih teh študij delavec v akordu ne bo dosegel osnovne minimalne mezde, potem TPD obljublja, da bo izplačevala višino temeljne mezde. Glede praznikov je TPD pristala, da bo gledala

na to, da bodo delavci prosti o praznikih, torej da ne bodo posedali brez dela ob delavnih in delali ob praznikih, kakor se je dogajalo to sedaj. Na božič in veliko noč ter binškoiti pa bo plačala 100 odst. višje mezde. Odklonila pa je TPD vsako zvišanje mezd za dela v slabem zraku, vročini in v vodi. Najbolj zanimivo poglavje teh pogajanj je pa to, da so morali zastopniki vnesti v kolektivno pogodbo tudi določbe obrtnega zakona in obtega državljankega zakonika. To se precej čudno sliši, vendar so bili delavski zastopniki v to prisiljeni, ker se TPD največkrat tudi teh zakonov ni držala.

Ljubljana, 27. avgusta.

Danes so se pogajanja med TPD in delavskimi zaupniki ob pol 9 dopoldne nadaljevala. Razprava se je začela ob dajatvah deputatnega premožja delavstvu. TPD je obljubila, da bodo vsi delavci, ki so uslužbeni nepretrgoma 8 let in so v kategoriji učnih kopačev, dobili 4 tone premožja letno. Vsi oni vozači, ki so prav tako nepretrgoma 8 let v službi, pa bodo dobili 3 tone letno. Nato so načeli vprašanje povšanja v kategorije. TPD je pristala na to le v toliko, da dobijo vsi oni, ki so 8 let nepretrgoma v službi, in sicer učni kopači I. kat., učni vozači pa II. kategorijo.

Izkopavanja dr. Walterja Schmidta

Ajdovski Gradec odkrit

Bled, 27. avgusta.

Ze tri tedne se mudi v Bohinju in okolici znani arheolog, slovenski rojak, vseučiliški profesor v Gradcu dr. Walter Schmidt. Dr. Schmidt je začel na podlagi ustnega izročila preiskovati ves teren in skušal določiti kraj, kjer se je nahajal tako imenovani Ajdovski Gradec, ki ga opeva v svojem »Krstu pri Savici« tudi Preseren. Na tem kraju so se po ustnem izročilu bili zadnji boji med paganskimi Slovenci in zmagoječim krščanstvom. Dr. Schmidt se je posrečilo odkopati temelje nekaj starih hiš in izkopati nekaj zaponk, korald in drugih predmetov, katere vse postavilja

v hallstatsko dobo v IV. stoletje pred Kristusom. Odkril je tudi keltskorimski suhi zid, ki dokazuje, da je Ajdovski Gradec res bil utrjeno gradišče in potrjuje domnevo, da so se tjakaj mogli ob času napada ljudje zateči. Prof. Schmidt nadaljuje z izkopavanjem, istočasno pa se pripravljaja na izkopavanja v Bohinjski Srednji vasi, ker je prepričan, da bo odkril staro slovensko grobišče. Z odkritji prof. Schmidta se potrjuje dejstvo, da so bile v Bohinjski dolini že v davnih časih številne naselbine. Prav tako je prof. Schmidt odkril zidovje sv. Heme, pleminke, ki je imela na slovenskih tleh velika posestva in v bližini Bohinja tudi svoje plavže.

Nove kolektivne pogodbe, mezdana gibanja:

Delavstvo za svoje pravice

Sporazum med šentviškimi mizarji

Ljubljana, 27. avgusta.

Pred nekaj dnevi je bila zaključena šentviška obrtniška razstava, ki so jo obiskali nekateri visoki gostje, med temi Nj. Vis. knez namestnik Pavle, minister dr. Krek, ban dr. Natlačen ter drugi. Razstava je pokazala veliko stopnjo šentviške mizarске obrti, za katero imajo v enaki meri zasluže šentviški mizarjski mojstri, kakor tudi izvrstno tamkajšnje mizarstvo delavstvo. Pred tedni je delavstvo v št. Vidu izrazilo željo, naj bi se končno uredilo delovno razmerje med delojalci in delavci, kar bi le koristilo razvoju obrti. Razveseljuje je, da se je z obeh strani pokazala složna volja po ureditvi medsebojnega položaja. V torek in v sredo so bila med zastopniki delodajalcev in delavcev pogajanja, ki so se večer popoldne zaključila s popolnim sporazumom. Šentviški mizarji delavci so predvsem zahtevali kolektivno pogodbo, na kar so mizarjski podjetniki pristali. Teža meznega gibanja se udeležijo okoli 200 mizarjskih delavcev. Pogajanjem je prisostvoval okrajni načelnik g. Maršič, v imenu Delavske zbornice gosp. Stanko, v imenu Jugoslovanske strokovne zveze g. Lombardo in v imenu strokovne komisije g. Bricej. V imenu podjetnikov pa so pogajanjem prisostvovali zastopniki skoraj vseh obrtnikov v št. Vidu, kakor gg. Kregar, Zalokar, Franc Erjavec in drugi. V imenu Zbornice za TOI je pogajanjem prisostvoval dr. Pretner. Na obeh straneh se je pokazala uvidevnost. Takoj je bil dosežen sporazum glede regulacij mizarjskih plač na primerni podlagi. Sporazum je medsebojno določen na sledeče meзде: Pomočniki, ki so uslužbeni tri mesece po napravljenem pomočniškem izpitu, prejemaajo 3 Din od ure, po treh mesecih po izpitu 4 Din, po 1 letu se pa po sporazumni ceni sposobnosti pomočnik

uvrsti v meздо 4.50 do 5.50 Din na uro. Dopust dobe: pomočniki po 2 letih službe tri dni, po 4 letih 4 dni, ki so plačani, ako so uslužbeni pri istem podjetju. Upoštevana bodo vse določbe socialne zakonodaje. Pogodba bo sklenjena 6 mesecev ter jo bosta obe stranki spoštovali. Okrajni glavar g. Maršič je čestital obema strankama k uvidevnosti in spravljalosti. Obenem so se delodajalci in delavci zavezali, da bodo sporazumom pobijali v svojem kraju šušmarstvo, ki škoduje obema mizarjskima slojema. G. načelnik Maršič je v tej zadevi obljubil vsjo svojo pomoč.

Parketarji

V torek so sklenili kolektivno pogodbo izdelovalci parketov v Ljubljani in okolici. Pogajanja so bila v Delavski zbornici ter je bil dosežen sporazum na vsej črti. Zboljšane so bile nagrade za akordno delo na kvadratni meter položajnih parketov, in sicer povprečno za 20 odstotkov. V imenu podjetnikov so se pogajani udeležili: gg. Vode za tvrđko Remec, dalje Bokal in Puh, za Delavsko zbornico pa g. Stanko ter zastopniki delavskih organizacij in delavski zaupniki.

Mezdno gibanje apneničarjev

Ljubljana, 27. avgusta.

Danes so se pričela v Zagorju pogajanja za novo kolektivno pogodbo med Trboveljsko premožkopno družbo in pa med delavci v tamkajšnji apnenici. Delavci zahtevajo izboljšanje dosedanjih mezd povprečno za 20 do 30%. Pogajanj za novo kolektivno pogodbo se udeležujejo zastopniki TPD, zastopniki delavskih strokovnih organizacij in delavski zaupniki, v imenu Delavske zbornice pa g. Marinček. Ob sklepu lista pagajanja še trajajo.

Veleturnir v Nottinghamu

Po večerajšnjem kolu je stanje tega veleturnirja sledeče: 1. Botvinik, Capablanca 9, Reshevsky 8 in pol, Aljehin, Euwe, Fine 8, Flobr 7, Lasker 6 in pol, Vidmar 5 in pol (1), Bogoljubov 5 (1), Tartakower 5, Tylor 4, Aleksander 3, Thomas 2 in pol (1), Winter 2.

Šahovska olimpijada

Po večerajšnjem kolu so doseženi do sedaj tile rezultati: Nemčija 73.5 (3), Poljska 71.5, Madžarska 70.5 (3), Jugoslavija 69.5 (5), Letonska 68 (3), Avstrija 66 (4), Českoslovaška 63.5 (3).

Velik požar pri Ribnici na Pohorju

Maribor, 26. avg.

V Josipdolu v Ribnici na Pohorju je nastal velik požar na posestvu industrijalca ing. Josipa Lenarčiča. Ogenj je nastal v garaži, v kateri so bile tri lokomobile za Lenarčičevo poljsko železnico, motorji, nadomestni deli ter mnogo olja in bencina. Ogenj je nastal pri lokomobili, na kateri so se vneli z oljem prepojene cunje. Požar je povzročil okrog 300.000 Din škode, ki je deloma križa z zavarovalnino.

Sprejem češkoslovaških tekmovalcev

Maribor, 26. avgusta.

V ponedeljek, 31. 1. m. bodo prispeli v Maribor češkoslovaški vojaški tekmovalci, ki se udeležijo letošnjih vojaških tekem Male Antante. Te tekme, ki so se lani vršale v Romuniji, se bodo oltos vršile v naši državi. V Mariboru bodo češkoslovaški vojaški tekmovalci slovesno sprejeti. Pridejo z brzovlakom zvečer ob 8, pozdravili pa jih bodo časniki mariborske garnizije in mariborsko občinstvo.

Pred rešitvijo vprašanja kmetskih dolgov

Han Pjesak, 27. avgusta.

V Han Pjesku, kjer se že nekaj dni mudi predsednik vlade, se je večeraj vrsila konferenca gospodarsko-finančnega odbora ministrov. Seji je predsedoval predsednik vlade dr. Milan Stojadinovič, navzočni pa so bili poleg desetih ministrov tudi znani odlični gospodarstveniki, med njimi tudi industrijalce Ivan Avsenek iz Ljubljane. Reševali so vprašanja, ki se nanašajo na končno ureditev kmetskih dolgov, na vzpostavitev kredita ter poživljanje denarnih ustanov in zadružništva. Določene so že glavne smernice, po katerih se bodo reševala vsa vprašanja, sestavljen pa je že tudi poseben odbor ministrov, ki ima nalogo, da čim prej reši vsa pereča vprašanja po navodilih, ki so jih dobili na večerajšnji seji gospodarsko-finančnega odbora ministrov.

Ministrski predsednik je po večerajšnji konferenci vidno vesel naš uspehom, ki je bil dosežen, časnikiarjem izjavil tole:

»Vprašanje kmetskih dolgov so reševali pri nas nekolikokrat, toda kljub temu doslej še ni bilo končne rešitve. Kmet je moral še nadalje živeti pod bremenom velikih dolgov in brez upanja, da bi kaj kmalu dobil nov kredit. Takšnemu stanju je bilo

treba napraviti konec. Moja namera je, da se vprašanje kmetskih dolgov enkrat za vselej reši in spravi z dnevnega reda. Ta rešitev bo v glavnem obsegala na eni strani olajšanje položaja dolžnikov, na drugi strani pa, da se omogoči obnoveitev delovanja denarnih zavodov in kreditnega zadružništva. Smatram pa za potrebno, da posebno poudarim, da se pri reševanju tega vprašanja, ki ni niti lahko, niti enostavno, mora računati med drugim tudi na sledeče okolnosti:

1. da se ohrani sedanja vrednost našega denarja;
2. da se ne oškoduje državni kredit;
3. da se ohrani zaupanje vlagateljev v naše kreditne ustanove.

Zaradi tega se bo končna rešitev vprašanja kmetskih dolgov, za kar smo danes določili glavne smernice, gibala v mejah, ki sem vam jih sedaj označil.

Časnikarji so se nato zanimali za vprašanje, kdaj bo dokončno rešeno vprašanje kmetskih dolgov. Na to njihovo vprašanje jim je predsednik vlade odgovoril, da bo uredba, s katero bo končno rešeno to vprašanje, izšla še pred 1. oktobrom. Predsednik vlade je še pristavil: »To je želja in namen kraljevske vlade.«

Nočno zborovanje natakarkjev

Ljubljana, 27. avgusta.

Najmanj prilike za organiziran nastop imajo natakarkji ter drugi uslužbenici hotelirskih, kavarniških in gostilničarskih podjetij, to pa iz več razlogov, od katerih so najbolj važni naslednji: natakarkji so po podjetjih močno razkropljeni, se po socialnem in gnotnem položaju mnogo razlikujejo, obenem pa imajo tudi zelo neenoten delovni čas, ker prav za prav niso nikoli prosti. V Ljubljani so natakarkji edini stan, ki mu oblasti dovoljujejo, da imajo zborovanje ponoči. Tako se je strokovno zborovanje natakarkjev, ki so v Ljubljani sedaj vsi organizirali v »ženevski zvezi«, vršilo davi od pol 3. do pol 5. Na zborovanju so ljubljanski natakarkji pokazali mnogo trezne razsodnosti za svojo stanovsko organizacijo. Zborovanje je vodil predsednik Krajevne organizacije g. Stanko Renko, ki je podal obširno poročilo. Delegat osrednje organizacije iz Zagreba g. Martin Marci pa je podal obsežno poročilo o splošnem stanju gostinskega osebja v državi. Iz obojih poročil je razvidno, da ta stan še le stremi po zboljšanju svojih razmer, pač pa je dosegel tudi že nekaj uspehov. Natakarkji pač trpe zaradi svoje notranje nesloge, zaradi krivičnih delovnih pogojev, n. pr. zaradi kavcij, drugih obvez, prekomernega delovnega časa, premale ali sploh nobene mezde in odvisnosti od naptine. Nekateri brezvestni podjetniki izrabljajo celo skromne naptine, ki jih osebje prejema. Vendar pa so natakarkji ter drugih gostinsko osebje ponekod že dosegli znatne uspehe, saj se je recimo na Rabu solidiliziralo z nastopom natakarkjev vse gostujoče občinstvo. Natakarkji predvsem zahtevajo odpravo dosedanjega sramotnega načina zaslužka gostinskega osebja, to je naptinene ter zahtevajo obvezno nagrado 10 odstotkov, toda občinstvo naj bo zavarovano pred višjimi dajatvami, odstotek pa naj pripade izključno gostinskemu osebju. Enako zahtevajo natakarkji tudi socialne pravice, ki so za druge delavske poklice samo ob sebi umevne. V imenu Delavske zbornice je govoril g. Stanko, ki je spregovoril nekaj lepih besed ter naglasil pomen Delavske zbornice, ki ima izključno uradno in posredovalno vlogo v socialnih gibanjih.

Razvila se je precej živahna obravnava, vendar pa so navzočni natakarkji soglasno pristali na predlog odbora o uvedbi enotne članarine in o potrebi skupnega nastopa. Natakarkji ne žele nobene meznega boja, temveč si žele svoje socialne pravice pridobiti na popolnoma legalen način v sporazumu s svojimi delojalci. Za delegata pri osebni seji, ki bo v Zagrebu, je bil izvoljen g. Palir, za njegovega namestnika pa g. Brodnik.

Izbil zobe - dobil 4 mesece

Celje, 26. avgusta

Stante Alojz, 27 letni delavec iz Žepina pri Vojniku je dne 26. aprila zvečer v Ropanovi gostilni na Ljubčini v prepiru udaril s stolom Stanka Borlaka in mu zlomil zgornjo čeljust, izbil mu je enega in zlomil štiri zobe. Stante je bil zaradi tega obsojen na 4 mesece strogega zapora pogojno za 3 leta in na 250 din povprečnine.

Kvartopirci na zatožni klopi

Celje, 26. avgusta

Počivavšek Ivan, 25 letni pos. sin iz Dekmarce in njegov 20 letni brat Franc, zidarski pomočnik v Zagrebu, sta 19. marca t. l. v Dekmarci igrala karte s Francem Agrežem. Pri igranju so se sprli, ker sta hotela brata Počivavšek pri igri Agreža goljufati. Igrali so v Valenčakovih hiši. Agrež je jezen vstal in se napotil čez travnik proti domu. Brata Počivavška sta prihitela za njim oborožena s koli in je vsak enkrat udaril Agreža. Agrež je prestrel prvi udarec z levo roko, drugič ga je pa kol zadela in mu izpahnil desno čeljust ter zlomil dva zoba na desni strani čeljusti. Ivan Počivavšek je bil zaradi tega obsojen na 3 mesece, Franc Počivavšek pa na 2 mesece strogega zapora, poleg tega mora plačati vsak še 250 din povprečnine, skupno pa morata plačati Agrežu še 2000 din odškodnine.

Tour de Romanie

Po tekmovanju »Tour de France«, ki se je za jugoslovanske tekmovalce končalo porazno, so se večeraj odpravili Grgac, Prosenik, Pokupec, in Ljubljanc Abulnar v Romunijo, da sodelujejo na tekmoivanju »Tour de Romanie«. Poleg Romunije se bodo tekem udeležili vsi slovenski narodji. Za tekmoivanje, ki je eno največjih v srednji in vzhodni Evropi, vlada veliko zanimanje. Proga je razdeljena na 12 etap in je dolga 2.247 km.

Tekmoivanje se prične 29. avgusta s startom v Bukarešti in se bodo istočtam končalo 13. septembra. Ze lanko leto so naši tekmovalci imeli v Romuniji precej uspehov, za zdaj pa jim želimo več sreče in uspeha, kot ga je bilo v tekmoivanju »Tour de France«.

Opravičilo g. Rajku Turku

Ljubljana, 27. avgusta

V torek smo našim čitateljem povedali po svoji dolžnosti, s kakšnim poslom se bavijo mnogotere preiskovalne komisije, ki jih je v mestne urade poslal ljubljanski župan. Zakaj se je to zgodilo, menda ni kriv prevelik red. Prav isto mnenje deli z nami tudi g. Rajko Turk, hišni posestnik in špediter, bivši prevoznik premožja in ledu za mesino občino, bivši izposojevalec konj za vožnje, ter sedaj tudi narodni poslanec za mesto Ljubljana po petomajskih volitvah. V današnjem »Jutru« je to povedal, zraven pritaknil Katoliško akcijo in jezuite, prilil na vse to nekoliko gnojnice samo zato, ker smo povedali, da se sploh neka preiskava vrši. Naredil je še korak naprej, se udaril po zobeh, in kar naenkrat zahteval od nas, da kličemo nad vse njegove poslovne zveze z mestno občino pospešno preiskavo. Povedal je tudi izid preiskave. »Lahko jim pa zagotovim že v naprej, da bo mogla ugotoviti le eno, da so bili ti odnošaji povsem korektni, seveda, če se ne bo resnica zopet tako prikrojivala, kakor se je to zgodilo že leta 1930.« Lepo, da je g. Rajko Turk prepričan o tem, vendar mi ne moremo šteti v zlo komisijam, da so se preiskav sploh lotile, niti ne moremo zameriti g. Rajku Turku, da je v najtežjih časih pustil mestno občino na cedilu in prenehali biti njen špediter, prevoznik in izposojevalec konj. Saj mu niti tega ne bomo zamerali, če bo s svojim delom kot poslanec tako osvojil ljubljanske meščane, da ga bodo volili z besnim navdušenjem kakor peteža maja lanskega leta in bo moral največzadnje g. Rajko Turk ostati doma. Glede ostalega pa naj nam ne zameri, če bomo počakali rajši na poročila uradnih preiskovalnih komisij in ne maramo soditi naprej kakor on, čeprav vemo, da je previden človek.

Draga ljubezen

V pijanosti ob 8 in pol fišoč dinarjev.

Maribor, 26. avgusta.

Neverjetne izkušnje imajo včasih očanci z dežele v mestu. Zapleto se v čudovite dogodke, katerim se mesni ljudje znajo izogibati. Žal so po navadi taki doživljaji združeni z občutno škodo, ki jo trpi naiven obiskovalec, kadar pade v roke poklicnim prepredencem. Tako skušnjo je napravil sinoči žvinski trgovec S. z Phujske gore. V Maribor je večeraj pripeljal na semenj 4 krave ter jih prodal. Poleg tega je še izterjal nek dolg v Rušah, tako da se je znašlo v njegovi listnici osem uršev in pet stotakov. Dobre volje nad lepim uspehom se je podal v neko gostilno na Tržaški cesli, kjer je našel družbo znancev. Razpoložen je naraščalo, hodil so od gostilne do gostilne, dokler niso nekje blizu Tezna v neki gostilni naleteli na prijazno deklo, ki se je začelo sukati okrog živinskega trgovca, ko je videla, da ima rejeno denarnico. Kmalu sta se seznanila ter odšla. Vnijen trgovec je zaspal, deklo pa je pobrala noč in z njo vred trgovecovo denarnico z vso vsebino. Zjutraj se je prebudil s težko glavo, ki pa je postala še težja, ko je opazil, da ima prazen žep. Pohitel je na policijo ter potožil svojo nesrečo. Dobil je pošteno pridigo, da bo drugič vedel, kako se mora v mestu obnašati ter zagotoviti, da bodo prepredenko poizkušili najti. Res so jo potem danes izsledili v gramoznici ob Tržaški cesli. Seveda denarja pri njej niso našli in tudi odločno taji, da bi ga ukradla. S. bo najbrže ob svojih 8 jurjev, zato pa bo za izkušnjo bogatejši, da je treba biti v mestu skrajno previden.

Gledališka družina - ustanovljena

Celje, 26. avgusta

Gledališka družina KPD v Celju, ki jo je v dobi pred razpustom Katoliških prosvetnih društev lahko pokazala na zelo plodonosno umetniško delovanje, se je sedaj osamosvojila in je kr. banska uprava že potrdila pravila samostojne gledališke družine. Upati je, da bo gledališka družina na ta način dosegla še večje uspehe. Ustanovni občni zbor bo vponedeljek, dne 31. avgusta ob 8 zvečer v fantovski sobi v Domu.

Slaba stanovanja v celjski okolici

Celje, 26. avgusta

Posebna komisija celjske mestne občine pregleduje te dni na podlagi sklepa mestnega sveta stanovanja na teritoriju bivše celjske okoliške občine. Pri dosedanem pregledu je komisija ugotovila, da je v okolici mnogo zelo slabih stanovanj, ki ne odgovarjajo ne higijenskim, ne stavnbenim predpisom. Značilno je tudi, da so najslabša stanovanja tudi najdražja. Prizadeti posestniki bodo pozvani, da spravijo v gotovem roku svoja stanovanja v red, sicer se bo nadaljna uporaba takih prostorov v staovanske svrhe prepovedala, lastniki bodo pa kaznovani.

Naročajte „Slov. dom“

Ljubljana danes

Koledar

Danes: četrtek, 27. avgusta, Jožef Kal.
Jutri: petek, 28. avgusta, Avguštin.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Vpisovanje v enoletno privatno trgovsko šolo, znani »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15, dnevno osebno in pismeno. Mesečna šolnina 120 Din. Zahtevajte ilustrirana brezplačna šolska poročila, Toplo priporočamo!

Enodnevni avtobusni izlet na Korosko bo v nedeljo 30. avgusta. Voznja s prehrano stane samo 185 Din. Prijave sprejema avtobusna izletniška pisarna Okorn, hotel »Slon«.

Mestno poglavarstvo opozarja starše, da se vrnejo otroci iz počitniške kolonije iz Sv. Jakova-Siljevice v petek, dne 28. avgusta, z večernim vlakom, ki prihaja v Ljubljano ob 20.39. Otroci iz okolice Galjevice in Dolenjske ceste izstopijo na dolenskem kolodvoru, vsi ostali pa na glavnem kolodvoru.

Na ljubljanski osnovnih šolah se prične šolsko leto v torek, dne 1. septembra, z naknadnim vpisovanjem. Na manjšinski šoli je vpisovanje od 11 do 12 ure. V sredo, dne 2. septembra, je olivritvena služba božja. V četrtek, dne 3. septembra, pa se prične redni pouk. Pouk na bežigradski šoli se bo začel pozneje in bo dan pravočasno objavljen v dnevnem časopisu. Vpisovanje v vse otroške vrste bo v sredo, dne 2. septembra, od 9 do 12 v prostorih posameznih vrtcev.

Vpisovanje v strokovne nadaljevalne šole v Ljubljani. Šolski odbor strokovnih nadaljevalnih šol v Ljubljani obvešča mojstre, vajence in starše, da je vpisovanje v strokovne nadaljevalne šole v Ljubljani v I, II. in III. razred za zamudnike še v nedeljo, dne 30. avgusta, med 8 in 12 dop. pri vodstvih strokovnih nadaljevalnih šol na Grabnu, pri Sv. Jakobu, na Ledini, na Vrtači in na Prulah. K vpisovanju je prinesiti: 1. krstni list, 2. izpričevalo o zadnjem šolanju, 3. učno pogodbo, 4. 22 din za vpisnino. Šolski odbor opozarja mojstre, da je njihova zakonita dolžnost vpisali vajence v šolo ter skrbeti za točno obiskovanje šole.

Sola Glasbene Matice sprejema dosedanje in nove gojence 1., 2. in 3. septembra od 9 do 12 dop. in od 3 do 5 pop. v pisarni Glasbene Matice v Gosposki ulici. Začetek rednega pouka bo v ponedeljek, dne 7. sept. Razdelitev urnika in dodelitev k posameznim učiteljem pa v soboto, dne 5. sept. v Hubadovi pevski dvorani. Vse podrobnosti na razglasi deski v veži zavoda.

Dosedajni in novi gojenci drž. konservatorija v Ljubljani naj se vpišejo od 1. do 7. sept. od 9 do 12 dop. v kons. pisarni. Sprejemni izpiti za nove gojence se vršijo od 10 do 12 sept., redni pouk pa začne dne 15. sept. Vse podrobnosti na razglasi deski v veži zavoda.

Znižana vozšina na tramvaju na podlagi velesejske legitimacije od 29. avgusta do 15. septembra po Ljubljani, brez ozira na daljavo in prestop, stane 1,50 din, za St. Vid 2 din.

Za denar drhte v mestu in na deželi in si belijo glave, kako bi ga porabili ali naložili čim bolj koristno in donosno. Gotovo pa ni boljše prilike, kakor na jesenskem velesejmu od 1. do 13. septembra, ko nam bo državna razstava »Za naš les« pokazala nešteto virov, dosedaj neizkoriščenih za varnost in donosnost tudi majhnih vsot, kaj pa šele velikih kapitalov. Kmet bo našel na razstavi mnogo vzpodbude za najrazličnejše približke ob majhnem trudu, obrtnik bo videl česa naj se loti s pridom, industrijalet pa pa posebno razstava kemične predelave lesa pokazala pri nas še deviško polje za visoko donosnost denarja.

Zgleden krščanski oče. V nedeljo je bil pri sv. Petru v Ljubljani slovesen krst 13. otroka g. Jožeta Zihlerla, o katerem je poročal »Slovenski dom«. Novorojenčku je botroval Nj. Vel. kralj Peter II., ki ga je zastopal polkovnik Bakič. G. Zihlerl zasluži splošno spoštovanje, saj kljub svojim skromnim dohodkom — je namreč uslužbenec železniškega ravateljstva — vzorno preživlja svojo družino, ki stanuje v Štepanju vasi. G. Zihlerl je skoz in skoz krščanski človek. Bil je 12 let cerkovnik, nazadnje pri sv. Petru in pri sv. Jakobu, ter še sedaj ministriira pri sv. Jožefu. Vrlemu očetu izrekamo tudi mi svoje čestitke!

Radio

Programi Radio Ljubljana

Četrtek, 27. avgusta: 12.00 Oltarski koncert (ploščo) 12.45 Poročila, vremenska napoved 13.00 Napoved časa, spored, obvestila 13.15 Koncert radijskega orkestra 14.00 Vreme, borzni tečaj 19.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, spored, obvestila 19.30 Vremenska napoved, Nacionalna nota v jugoslovanski Nacionalni ura: Nacionalna nota v jugoslovanski ura: Nacionalna nota v jugoslovanski ura: Nacionalna nota v jugoslovanski ura: Nacionalna nota v jugoslovanski ura: 19.50 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) 20.30 Prenoš iz Belgrada. Simfonični koncert orkestra kraljeve garde 22.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, spored 22.30 Radijski jazz.

Drugi programi

Četrtek, 27. avgusta: Belgrad I: 20.00 Koncert (Simfonični orkester kraljeve garde in Vlade Popovica, član belgradske opere) — Belgrad II: 20.00 Jugoslovanski kompozitisti: Vatroslav Lisinski (predava dr. Novak) 20.15 Belgradske noči (glasbena reportaža) — Zagreb: 22.15 Plesna glasba — Dunaj: 19.35 Vojasna godba 20.45 Literarna ura 22.10 Koncert kromskega orkestra — Prag: 20.00 Koncert 20.30 Radio-igra 22.15 Koncert — Varšava: 19.30 Koncert radio-orkestra in solistov 21.00 »Naše pesmi«, Vokalni koncert 21.30 Orkestrski koncert 22.15 Ploščo 23.00 Plesna glasba — Budimpešta: 19.00 Koncert 20.00 Radio-igra 20.40 Cigančka kapela 22.30 Koncert

Vandalstvo

Kamnik, 26. avgusta. Te dni se je s taksijem pripeljala večja družba z Gorenjske v Kamnik in se zadržala nekaj časa v neki tukajšnji restavraciji. Ko se je družba v lokalno mirno po svoje zabavala, je od nekod prišel k zunaj stoječemu avtu neznan zlikovec in z ostrim rezilom porazil vse cevi na kolesih in še dve rezervni. Zelimo, da pridejo čimprej na sled temu nepridipravu, da prejme za svoje vandalstvo zasluženo plačilo.

FURNIR ZA MIZARJE.

Oddam večjo partijo (tudi v malih količinah) orehovega furnirja in slepega jevševnega furnirja. Blago se lahko ogleda vsak čas pri Ivan Šiška, Metelkova ulica 4, tel 22-44.

Nevesta služkinji: »Glejte, da mi boste prihodnjič obleko lepše izgledala in očistila, moi ženji je srašno natančen.« Služkinja: »Oh, nič se ne bojte, gospodična, pravijo, da je ljubezen slepa.«

Velesejem - zrcalo kulturnih stremljenj

Ljubljanski velesejem upravičeno lahko imenujemo zrcalo, ki sproži odraža vse naše gospodarske razmere in tudi kulturna stremjenja, predvsem s svojimi specialnimi razstavami. Tako bo tudi letošnji 1. septembra pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. odvorjen ljubljanski velesejem, ki bo trajal od 13. septembra in pokazal v prvi vrsti velično razstavo za propagando našega lesa iz vse države. Razstava, ki je njeno častno predsedstvo sprejel minister za šume in rude Djuro Jankovič, bo dokazala, kako lahko mi sami uporabimo in predelamo svoj les doma, obenem nas bo opozorila kako neekonomični smo bili dosedaj, ko smo les in polizdeleke izvažali v inozemstvo, nato pa za drag denar kupovali iz našega lesa napravljene izdelke spet nazaj. V tesni zvezi s to veliko razstavo »Za naš les« je pa tudi živalski park, kjer bo društvo »Noe« pokazalo vse živalstvo naših gozdov, vendar pa ne v tesnih kletkah, temveč res popolnoma svobodne na velikih prostorih parka. Poleg vseh zveri in divjadi od medvedov, jelenov ter kozorogov bodo po parku šetale tudi vse manjše živali, v velikih volierah se pa spreletavale vse ptice od ponesnih planinskih orlov do drobnih in koristnih ptic pevke, a v 20 m dolgem bazenu bodo vodne ptice razkazovale svoje umeljine.

Kakor so nas sankcije prisilile za propagando splošne uporabe lesa v domovini, tako so spet duhovna stremjenja, ki so se pojavila po grozotah svetovnega klanja, razveljala željo po miru in eselskem izživiljanju predvsem s tem, da se vse človeštvu z vnemo posveča vrtnarstvu v tišini lepih vrto. Velika razstava »Sodobni vrt« nam bo pokazala velik vzoren moderen vrt, nadalje alpietum, starodavni samostanski vrt, sedaj tako moderen skalnjak in otroški vrtiček, poleg vsega tega pa tudi načrte za najraznovrstnejše vrtove. Posebno privlačne bodo velike specialne razstave cvetličih vrtnic, dolij,

Kako je zviti Peter hotel potegniti orožnike

Ljubljana, 27. avgusta

Peter Sparovec ni varčevalec, kakor bi kazalo njegovo ime. Njegov poldek je mizarstvo, toda za obličje že dolgo let ni prijel, ker se raje potepa po lepih gorenjskih krajih in kraje kakor sraka, zato je že star znanec kriminola. Brez stalnega bivališča je. Zapušil je tudi družino. V soboto se je smukal okoli delavcev podjetja inž. Dedek, ki gradi novo cesto pri Medvodah, odnosno prelaga medenski klanec. Pod pazduho je imel v zavitem papirju dva para čevljev, en par novih, drug bolj ponošenih. Nekemu delavcu je vsilil ponošene za 55 Din. Ko je bila kupčija sklenjena in je Peter prejel kovače, je zagledal, kako se bliža od Medna sem po cesti orožniška patrola. Urnih krač jo je popihal od parlije delavcev in stopil na cesto. Mahnil jo je kar naravnost proti Mednu nasproti patroli. Patrila: »Kaj nosite?« Peter malobrižno: »Prodajam čevlje, ker rabim denar. Moji so.« Orožniki mu niso verjeli. »Kdo ste mo?« »Iz St. Vida sem doma in domov grem,« se je Peter odrezal.

Konec škandaloznih avtomatov v Ljubljani

Ljubljana, 27. avgusta.

G. ban je izdal naslednjo koristno odredbo: S tukajšnjim razpisom z dne 18. okt. 1935, VIII. No. 5242-2 se je »Jadranski stražič, oblastnemu odboru v Ljubljani, pojasnilo, da je za postavitve avtomatov treba, razen pooblastil po § 4., še pristanek občine po § 125. obrtnega zakona, če bi se avtomati postavili na javnem kraju, ni pa potrebna odobritev naprave po § 105. obrtnega zakona ali drugačno uradno dovoljenje, vendar se je po pregledu aparata po policijski komisiji, ki se je izvršil na prošnjo društva, ugotovilo, da iz splošnih javnih ozirov ni pomisleka, da se avtomati znamke »Tura« postavijo v lokalih, vendar s pridržkom, da iz vzgojnih ozirov niso dostopni mladoletnikom.

Po uradnih poizvedbah uprave policije v Ljubljani pa se je ugotovilo, da ti aparati v splošnem ne delujejo pravilno in tudi ne po prospektu. Vsakokrat, ko se vrže v avtomat denarni vložek, bi moral pasti iz aparata zavojček sladkorja, oziroma čokolade in to ne glede na event. denarni dobiček. Ugotovilo se je, da so aparati po večini prazni in če hoče kdo imeti sladkor, mora to posebej zahtevati od lastnika lokala, v katerem je avtomat nameščen. Nadalje se je tudi ugotovilo, da aparati ne mečejo denarja ven, kakor to izkazuje spredaj na aparatu nameščena tabela, nego večkrat samo polovico in v največ slučajih celo nič.

Olimpijski odmevi

Ljubljana, 27. avgusta.

Prejšnji teden smo v eni številki »Slovenskega doma« objavili članek, v katerem smo prikazali, kako se je godilo našim reprezentantom na olimpijadi. Za primer smo navedli atleta Gorška iz Celja, ki bi moral, ako mu ne bi na pomoč prišel Krevo, od tekmovalja odstopiti, ker ni imel šprintarje, ko pa je prosil vodstvo naj mu jih kupi, mu je to zavrnilo prošnjo, češ, ako nimáš šprintarje, pojdi še s prvim vlakom domov. Ker pa je ozračje tako, ne moremo, da ne bi objavili še nekaj takih »biserov«, da bodo naši čitatelji in vsi, ki se za šport zanimajo, vedeli, kako težave so spremljale naše atlete in čemu tako »časten« uspeh na olimpijadi.

Mesto kopja — palica

Markušič, ki je zastopal naše barve v Berlinu kot državni prvak v metanju kopja, je o vodstvu dal takole izjavo: Nastop Jugoslavije na olimpijadi je prava kulturna sramota. Niso tega krivi atleti, ki so po mojem mnenju dali v tekmovalja vse kar so mogli, ampak je tega poraza krivo naše vodstvo, oziroma uprava. Kolikor sem jaz ugotovil, tekmovalci sploh niso bili v zvezi z njim. Potrebni informaciji mu ni dajalo ono. pač pa so tekmovalci sosednjega tabora.

Markušič, državni prvak, je treniral mesto s kopjem, z navadno palico. Torej vodstvo ni imelo toliko, da bi mu kupilo kopje. Kje pa so potem težki tisočaki?

Niti za pranje perila — ne!

Ante Roje, eden najstarejših plavačev splitskega »Jadrana«, je tudi podal obremenjevalno izjavo o vodstvu. Med ostalim je dejal tudi tole: Mnogo smo potovali. Jaz n. pr. sem že 36 dni od doma. Bil sem v Mariboru, Ljubljani, Budimpešti, Marijanski Laznih in v Berlinu. Verujte mi, da se na takem potovanju veliko potroši. V dragem Berlinu pa nisimo imeli niti toliko, da bi si mogli kupiti kakšno dopisnico, da bi pisali domov. Medtem pa so se naši vodje vozili v drugih razredih in stano-

begonij, gradijol, nageljnov ter drugega cvetja z najčudovitejšimi novostmi. Seveda se bomo na razstavi tudi naučili, kako je treba to cvetje aranžirati in v kakšnih posodah, da značilnost in lepota cvetja pride do čimvečje veljave in dekorativnega učinka. Prav poučna bo tudi razstava sodobnega vrtnarskega orodja, neobhodno potrebna je pa razstava vrtnih škodljivcev ter načinov in sredstev za njih zatiranje. Na razstavi bomo imeli tudi priliko spoznati vsa naša vrtnarska literaturo, naposled pa še omenjamo interesantno razstavo vseh orodij in priprav za vrt z oblikovalnim sadnim drevjem, vsa razstava pa okrase še kiparji s plastičnimi deli, primernimi za parke in vrtove.

O vsem, kar moramo vedeti o postanku lesa, nas bo poučil botaničen uvod, poleg tega nam bo pa razstava pokazala fizikalna svojstva in kemično tehnologijo lesa. Prav nazorno se bomo lahko poučili, kako nastanejo iz lesa papir in razstreliva ter razni produkti oglarenja, videli bomo pa tudi uporabo lesa in oglja kot gonilno sredstvo. Splošno razumljivo bo prikazana industrija terpenhna, čreslovine in barvil iz lesa, a razstava nas bo poučila tudi o sladkorenju lesa.

Za te tri velike razstave jesenskega velesejma so prav močan izraz prizadevanja in sodelovanja raznih krogov in najrazličnejših faktorjev ter strokovnjakov za zboljšanje splošnih gospodarskih razmer, saj nam vendar tudi vrtnarska razstava odpira pota k prav izdatnim virom novih dohodkov, ker tudi na tem polju še vedno mnogo preveč upavamo takih produktov, ki bi jih lahko pridelovali doma in jih tudi izvažali. Kakor na vsakem velesejmu, bo pa tudi na jesenskem bogato zastopana mala obrt poleg razstave najraznovrstnejših živil, vrst bogata bo pa tudi splošna razstava industrije in obrti, zlasti s sezonskimi predmeti.

»Vaše ime?«

»Janez Hočevar, prav iz St. Vida.«
»Ne boste, možakar!«
»Janez Hočevar sem in ostanem,« je jezno zatrjeval Peter.
»V St. Vidu vse ljudi dobro poznam. Od mladih do starih,« mu je segel vmes orožnik.
»Kaj me boste sekirali, mene poštenega človeka,« je ogorčen Peter zabrusil patroli v brki in že jo je ucvrl s ceste proti gozdu. Patrila pa za njim. Lpehanega so kmalu Petra imeli orožniki v rokah in ga odvedli na šentviško postajo. Tu je bil Peter primoran pokazati pravo barvo. Povedal je, da je Peter Sparovec po imenu, in da je doma od Kranja. Eden orožnik je v nedeljo odšel na Petrov dom, da bi izvršil hišno preiskavo. Bilo je vse zaklenjeno. Peter pa je nato sam pripovedoval, kakšen zaklad hrani doma. Orožniki so domnevali, da je moral Peter svoj zaklad nakopičiti s raznimi tatvinami po gorenjskih krajih. Odvedli so ga v ljubljanske zaporce, kjer so ga pridržali. Sedaj poizvedujejo, kakšne tatvine je Peter izvršil zadnji čas.

Za kegljanje 3 mesece zapora

Ljubljana, 27. avg.

To storijo vam vsem lahko miselnim ljudem v eksemplu povem. Kje se je resnično dogodila, je postranska stvar. Glavno je, da je bil konec storije pred malim kazenskim senatom v ljubljanski juščni palači. Mizar Jože, ki prav marljivo izvršuje svoj poklic z obličem in skrbi s svojim zaslužkom za mater in še za dva mladoletna brata. Pa ga je pretental skušnjavec. V njegovi prijazni vasi lam pod Orintovcem so skozi 4 tedne prirejali kegljanje na dobitke in tudi tekmo za prvaka v kegljaškem sportu. Jože se je prijavil za tekmo. In slo je. Pri tekmi so kegljali tudi za slavo.

Jožetu je začelo primanjkovati denarja. Pa je segel po imovini svojega bratrance. V maju mu je izmaknil 100 Din, junija pa 250 Din. Tatvino je izvršil fako, da je bila kvalificirana kot vlom, ker je s silo odprl shrambo. Sivar je prišla na dan. Bratranec, ki mu je Jože nekaj povrnil, ga je brez usmiljenja izročil kriminalu in tako je Jože, ki je drugače pošten in je bil samo enkrat kaznovan zaradi tepča na malenkostno kazen, prišel kar pred tri stroge sodnike. Jože je moral celo sedeti v preiskovalnem zaporu. Senatni predsednik: »Priznavate?« Jože odkrito: »Priznavam!...« »Zakaj ste to naredili? Ali vam je bilo potrebna?« — »Bil sem v potrebi!...« »Šte denar drugače porabili. Kegljali ste za nagrado in stivali na keglje...« — »Vse je res.« — Kratka sodba po kratkem posvetovanju senata: »Zaradi zločina vlomne tatvine na 3 mesece in 15 dni strogega zapora.« Jože je sodbo sprejel. Ni bil deležen dobrote pogojne sodbe, ker je bil že enkrat kaznovan in drugič, ker se je tatvina ponavljala.

Nenavaden vzrok samomora

Ptuj, 27. avgusta.

Janez Pulko, 78-letni posestnik v Podlehniku, je pasal na nekem hribu kravo. Ena krava pa se je preveč zagnala za travo pri globokem prepadu, zgubila ravnotežje in telebnila v zelo globok skalnati prepad, kjer se je ubila. Ko je Pulko videl, da je prišel od kravo, si je v obupu prerazil žile na vratu in bi tudi izkrvel, da ga niso nemudoma prepeljali v ptujsko bolnišnico. Poškodbe so smrtonosne in je radi visoke starosti in, ker je izgubil dosti krvi, le malo upanja, da ga ohranijo pri življenju.

Nezgod. Ponesrečil se je 29-letni Alojz Mlakar, viničar iz Sv. Urbana. Pri sekaniu drv se mu je sekira spodrsnila, pri čemer si je odeskal palec na levi roki in si dlan hudo poškodoval. Zdravi se v ptujski bolnišnici.

Seja mestnega sveta. Mestni svet ptujski ima svojo redno plenarno sejo v četrtek 27. t. m. ob 18. uri v posvetovalnici na mestnem magistratu.

Občinske volitve pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju se vršijo v nedeljo 30. t. m. Vloženi sta dve listi, in sicer lista JRZ in skupna opozicijska lista. Obe listi sta bili nabiti na občinski deski na vpogled občinstvu. Preteklo noč pa je nekdo obe listi odtrgal in jih odnesel. Oblasti so uvedle preiskavo in so storilo že na sledu.

Iz Slovenskih goric

Sv. Ana v Slov. goricah, 27. avg.

Zopet kokošji tatovi. V okolici Sv. Ane in Sv. Benedikta so tatvine kokoši na dnevnem redu. Skoraj ni noči, da bi ne postal kak kurnik žrtev teh tatov, ki neverjetno zvitno in spretno vlamljajo v kurnike in krajejo kokoši. Treba bo skorajda v vsaki vasi postaviti nekoga za stražo zoper kokošje tatove.

Sadje gnije. Poročali smo o hudem učinku toče v Slov. goricah, ki je oklestila mnogo sadja, predvsem jablane, ki so po večini bile še negodne. Kmet je upal le še na jablana, ki jih toča ni oklestila, da jih bo uporabil pozneje za jabolčnik. Sedaj pa to sadje po vrsti gnije na drevju in ga kmet ne bo mogel uporabiti. Iz tega je razvidno, da je toča uničila tudi vse pridelek jabolčan.

Jesenice

Jesenice, 26. avgusta

Znamenje časa. Zivileki trg na Jesenicah je bil v zadnjem času gotovo rekordno obiskan. Od vseh strani prihajajo, da celo s Sorškega polja tam doli od Skofje Loke, vozijo cele gore kumar. V sled preobilice blaga pa je tudi kupčija slaba in prava kmečka tragedija se kaže, ko mora kmet, ki je svoje blago pripeljal več kot štirideset kilometrov daleč, z neprodanimi pridelki nazaj. Belokranjke pa so na Jesenicah že znan pojav. Ni ga tržnega dne, a to je torek in sobota, da bi ne pripeljale sadja, grozdja in drugega tam doli od Kolpe, že iz savske banovine. A tudi te morajo večkrat po par dni čakati predno sadeže prodajo.

Dobrodelna društva

Belgrad, 27. avgusta. AA. Na vprašanje, ali se imajo izrazi »dobrodelna in človekoljubna društva« iz čl. 39 pravilnika za izvršitev določb tar. št. 62 takšne tarife zakona o pristojbinah razumeti samo v najožjem pomenu besede, je davčni oddelek finančnega ministrstva dal tole pojasnilo:

Za dobrodelna in človekoljubna društva se smatrajo taka društva, ki so ustanovljena v duhu zakona o združevanju, shodih in dogovorih z dnem 18. septembra 1931, katerih namen je ublažitev ali odstranitev siromaštva in pomanjkanja, nastalega zaradi bolezni in nesposobnosti za delo ali pa če delujejo v splošno blaginjo v duhu podpiranja gmojno potrebnih.

ki je na njem. Najprej pa poglejmo, če so zdrave korenine — vodstvo. In če bo to enkrat dobro, potem smemo upati in pričakovati dobrega in tisočerega sadu, pa tudi nekaj več kolajni...

Bolgarski nogometaši v Ljubljani

Ljubljana, 27. avgusta

Agilnemu tehničnemu odseku SK Ljubljane je uspelo zadržati nogometno reprezentanco Sofije, ki jo tvorijo igralci bolgarskega prvaka »Slavije« in »AC 23« do nedelje v Ljubljani. Bratje Bolgari se vračajo iz Francije, kjer so igrali v Marsellu z Olimpjo.

Prvi nastop Bolgarov v Ljubljani bo gotovo razgaljal športno občinstvo Ljubljane in okolice. O podrobnostih bomo še poročali.

Naročajte in širite „Slovenski dom“!

Kako so kristjani in Turki molili za dež

Zmaj iz Skolbisa

»Vse kar je živo, bo pogorelo!« so jadikovali ljudje v vasi Skolbis, ki leži v Traciji med Istanbulom in Adrianopolom. Vročina je naraščala od 40 na 41, 42, 44 stopinj v senci. Ze ves teden je sonce pripekalo tako močno, toda obupna vročina je bila vsak dan hujša. Ljudje so izgubljali pamet in živali so kar tavale vsled žeje. Neznatni potoki so usahnili in niti kapljice vode ni bilo mogoče najti. Nebo je ostalo brez usmiljenja.

Pred vaško krčmo v krščanskem delu vasi so se zbirale zaskrbljene mase ljudi in so se razgovarjali o položaju. »V svetovnem redu nekaj ni prav,« je tiho šepetal nekdo. »Nekaj se je zgodilo,« je pripomnil drugi. »Morda smo mi kristjani kaj zakrivil? — Ali pa Turki,« je hitro prehitel četrti. »Prav tako je kot da bi se med nas pomešal hudič v živi podobi.« »Tako je,« je skrivnostno pripomnil nekdo, »dobro sem videl, kako se je hudič splazil v našo vas v podobi velikega zmaja.« Ljudje so se razburjali. »Tako je treba sklicati zborovanje vseh kristjanov v naši vasi,« je slednjič zaključil najpametnejši.

S krikom in vikom so po vaških ulicah kričali k zborovanju. V eni uri so prišli vsi možje. Padlo je mnogo predlogov, kako ubiti zmaja. O njegovi navzočnosti v vasi so bili namreč vsi prepričani, kakor tudi o tem, da je kriv le zmaj, da ni dežja. Ko je vsak povedal svoje mnenje, so sklenili, da se bodo vsi kristjani zbrali prihodnjo nedeljo in se oborožili s puškami, samokresi, ostrimi noži in knutami in odšli nad zmaja.

Alah molči

V istem času so se pa v mohamedanski četrti vasi zbrali po nalogu imama in hodže vsi pravoverniki v mošeji. Zaklinjali so svojega preroka, naj vendar očuva žival in polje vseh pravovernikov pred popolno pogubo.

Tri dni in tri noči so ostali v mošeji in prosili preroka za dež. Toda dobili niso nobenega odgovora. Nikjer nobenega oblaka na nebu in vročina se je stopnjevala na 45 stopinj v senci...

Med tem pa so prišle te obupne prošnje vasi Skolbis na uho predstojnika celega okraja. Tako je odposlal v vas višjega uradnika, naj pregleda kakšen je položaj. Slednji je res obvestil svojega gospoda, da je trpljenje občine res komaj še znošno. Pravoverniki so izpolnili svojo dolžnost in niti imam niti hodža nista mogla spoznati vzrok prerokove nemilosti. Šele odposlanec velikega valija se je posrečilo odkriti pravi razlog te nesreče. V nevernem — krščanskem — delu vasi so vso nesrečo zvrnili na zmaja. Ta zmaj pa je po nalogu hudiča zastupil njihove duše in jih napravil odpadnike. To je pa razjelo krščanskega boga in zato je nastala vsa ta strašna suša in vročina, in namesto, da bi se ti neverniki z molitvami opravičili svojemu bogu, so pa postali predrzni in mislijo, da bodo sami pregnali. To je razlog, je ugotovil ta visoki uradnik, in da bo potolažen tudi bog nevernikov, je treba izdati strogi nalog, da morajo iti vsi neverniki v svoje cerkve in tam prositi oprostila.

Nebo je uvidevno

Nalog je bil izdan. Kristjani so sicer mrmrali, češ, čemu se država vmešava v naše verske stvari. Mohamedanski verniki so pa triumfirali in to tem bolj, ker so bili prepričani, da krščanski bog nima nobene moči, da bi zapovedoval soncu, mesecu in zvezdam. Toda glej: komaj so se zbrali krščanski možje, žene in otroci v svoji cerkvi, je nebo naenkrat potemnelo, nabrali so se oblaki in izlili na izkušeno vas blagodejen, več ur trajajoč dež. Tedaj sta pokleknila na kolena oba dela vasi in sta se zahvaljevala nadzemskim silam za uslišano prošnjo...

Toda komaj je bila končana žetev in je poglano novo življenje, že se je dvigalo v mohamedanskem delu veliko ogorčenje napram kristjanom. Vzrok temu je bil v tem, da se je krščanski Bog pokazal močnejši kot pa prerok Allah. Bog nevernikov je torej triumfiral nasproti bogu pravovernikov. To ni moglo biti. V srcih mohamedancev je nastalo veliko sovraštvo, ki je kmalu našlo izhod v krvavih obračunavanjih med mohamedanci in kristjani. Vas se je razdelila v dva tabora in kristjani so celo morali napraviti barikade, da bi se ubranili mohamedancev.

Krščanski duhovniki so v težkih skrbeh pridigali svojim vernikom, naj vendar vsaj oni ne postanejo slepi v verskem sovraštvu. Ravno tako je predsednik mohamedanske občine Imam Sarait skušal pomiriti svoje vernike. Tri dni in tri noči se je v molitvi boril s svojim prerokom Allahom, četrtega dne jutraj pa je vesel zastupil mošejo in ukazal muezinu, naj iz minareta takoj pokliče vse Allahove vernike k molitvi. Kristjani so ta znak smatrali za pričetek krvavih verskih bojev. Takoj so zapustili svoja polja in hiteli v svoje hiše. Nasprotno pa so vsi mohamedanci kot besni drveli vsled klicev svojega muezina v mošejo. Veseli so prišli v mošejo in marsikdo je imel pod obleko skrito celo orožje, čeprav to koran izrecno zabranjuje.

Maščevanje je moje...

Ko je bila mošeja polna do zadnjega kotička. Je imam Sarait z oltarja obrnjen proti Mekki opravil molitve in se zahvalil Allahu, da je rešil vas suše. Komaj je imam opravil svojo zahvalno molitev, že so se kot na povelje dvignili vsi obrazi in hrbiti, ki so bili prej priklonjeni k tlom in sto parov sovražnih oči je strmelo v imama. Imam je stal nekaj časa mirno, nato pa je vprašal: »Čemu me gledate tako divje?« Tedaj so vsi odgovorili kot eden: »Zato, ker govoriš neresnico, imam! Suše nas ni rešil prerok, ampak Bog nevernikov. Vsi sinovi in hčere Allaha se čutimo zato ujaljene in zahtevamo maščevanje.« Imam je počakal, da se je razburjenje pomirilo in je nadaljeval: »Vi hočete maščevanje? Maščujte se torej. Jaz pa, vaš imam, ki sem se učil iz svetih knjig, vam pa povem: Ne samo Bog nevernikov, ampak tudi naš prerok je ukazal: Maščevanje je moje.« — »Naš prerok noče, da bi ostali ne-

Ras Guksa v Rimu.

maščevanje,« je zopet odjeknilo. — »On hoče tako! In prav sedaj, ko ni na mestu nobeno maščevanje.« S pomirjujočim glasom je nadaljeval imam: »Vi otroci Allaha imate preveč človeško srce in ne poznate Allahovega srca. Zato poslušajte! Ko ste pred tedni klečali na kolenih in prosili Allaha, naj vendar odzame to morečo sušo z naših polj, so bile vaše molitve Allahu prijetne in on se je hotel dolgo časa veseliti vaših molitev. Zato je še malo počakal z dežjem. Tedaj so pa prišle do njegovih ušes tudi molitve nevernikov. Ker pa te molitve na njegova ušesa niso vplivale blagodejno in ker jih ni mogel več poslušati, zato je dopustil, da je začelo deževati. Vidite, na to, dragi verniki, je mislil Allah.«

Verniki so obstrmeli in obsedeli kot pribiti. In ko jih je imam vprašal, ali še mislijo na maščevanje, so fanatično odgovorili: »Samo en Allah je. Allah je velik in Mohamed je njegov prerok.«

Mir tu in tam

Naslednji dan so tudi kristjani opazili, da se je sovraštvo mohamedancev pomirilo. Podrli so barikade in po prostih vaških ulicah so se sprehajali pravoslavni popi iz kristjanskega dela vasi v turške in so se zahvalili imamu Saraitu za njegovo modrost, ki je očuvala vas bratomornega sovraštva.

Sodobni križar

Nedavno je prišel v Pariz bavarski kmet Janez Kršnik Müller, ko je dovršil svoje čudno potovanje po sirnem svetu. Pred tremi leti se je bil odpravil iz svoje rojinske vasi na Bavarskem. S težkim lesenim križem na plečih je romal najprej v Rim, da bi izvršil svojo pobožno zaoblubo in dobil papežev blagoslov. Namen njegovega potovanja je bil storiti zadoščanje za sodobne krvave zablode sprle Evrope in izprositi od Boga mir vsem narodom na zemlji. V srednjem veku so bili taki pobožni romarji vsakdanja prireditev, dandanes pa je moral dobri Müller doživeti na svoji poti marsikatero pikro opazko in nepriliko, kajti pacifistov je na svetu prav tako malo kakor pobožnih romarjev z lesenim križem na plečih. Navzlic vsem preglicam pa je dobro misleči mož prepoloval 5000 km dolgo pot peš, in videl spetoma Avstrijo, Italijo, Jugoslavijo, Bolgarijo, Turčijo in Palestino, ker je na gori Taboru odložil svoje težko breme. Na povratku je obiskal Egipt, Tunis, Alžir, Maroko in Spanijo. Meseca novembra hoče zaključiti svoje romanje z molitvijo na amersweilerskih bojiščih pri Mulhouseju, kjer se je bil udeležil svetovne vojne.

Španske pomorske sile

Ce tudi je stanje španske vojne mornarice v tekoči državljanski vojni zavito v tajinstveno temo, je vendarle kolikor toliko gotovo, da je njen pretežni del ostal zvest madridski vladi. Prve ladje, ki so se pridružile upornikom, sta bili križarki Miguel de Cervantes in Almirante Cervantes in nekoliko manjših enot, ki pa jih ni mogoče identificirati. Tem upornikom se je zad-

nji čas pridružilo še več drugih; navzlic temu pa pri mornarici prevladujejo komunisti, zlasti od tedaj, ko je madridska vlada degradirala in zaprla vse višje mornariške častnike, češ da držijo z uporniki. Če bi mornarica ostala zvesta vladi, bi mogla v njen prid vršiti zelo pomembno delo pri obrambi španske in marokanske obale, kakor tudi pri oviranju prevoza uporniških legij iz afriškega Maroka v južno Spanijo. Pri vsej številni premoči vladnega brodograja nad uporniškim, pa prvo nikakor še ne more računati na gotov uspeh, kajti nižji častniki, ki so nadomestili na njem upornikom prijazne starejše moči, so v navigaciji nezadostno kvalificirani, kar dokazuje neuspešno lopiško srečanje in slaba orientacija na odprtem morju.

Največji španski boni ladji sta drednota starejšega tipa Espana in Jaime I, ki imata vsaka po 15.452 ton teže in vozita s hitrostjo 20 vozlov na uro. Obe sta britanskega izvora in opremljeni z 8 Vickerjevimi topovi kalibra 12 cm, a razen tega nosita po dvajset 4cm-skkih in več protiletalskih topov. Nadalje ima Spanija 7 modernih križark in sicer: Kanarias z 10.000 tonami in osmimi 8cm-skimi topovi, ki vozi s hitrostjo 33 vozlov, Libertad Cervera in Cervantes z 8smimi 6 cm-skimi topovi, Republika ima 5502 toni, devet 6 cm-skkih topov in vozi z 29 vozli in Mendez Nunez z 4650 tonami, šestimi 6 cm-skimi topovi in vozi s hitrostjo 29 vozlov.

Španska mornarica ima tudi 14 velikih in 3 manjše rušilce, najnovejše konstrukcije, več desetih torpednih čolnov in 13 popolnih podmornic, razen tega pa še večje število minonoscev, topovskih čolnov in hidroavionov. V celoti šteje španska mornarica 11.600 mož in ima lastno letalstvo. Zadnje ima več bombarderjev in torpednih avionov s približno 70 motorji.

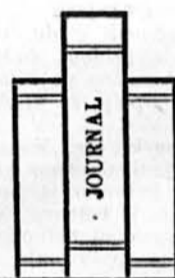
Hauptmanovi prijatelji

Newyorške oblasti so prišle na sled »Društva Hauptmanovih prijateljev«. Novi člani so prisegali, da so prepričani o Hauptmanovih nedolžnosti in bodo vse storili, da bi oprali njegov spomin. Preiskava je ugotovila nepričakovano dejstvo. Vsi člani društva so bili več ali manj pohlevni umolniki, ki jih je pogojno in na temelju položene zaobljube izpustila velika norišnica blizu Newyorka. Ta dogodek je ogorčil javnost, ki protestira v dnevnih proli sličnemu postopanju umolbnic. Slednje morajo štediti, in iz tega vzroka je bilo lani pogojno izpuščeno samo na področju države Newyorka nad 6 tisoč norčev. Po podatkih ministrstva javnega zdravja uživa v celi Uniji prostost do 40 tisoč umolbnih, ki pomenijo stalno nevarnost.

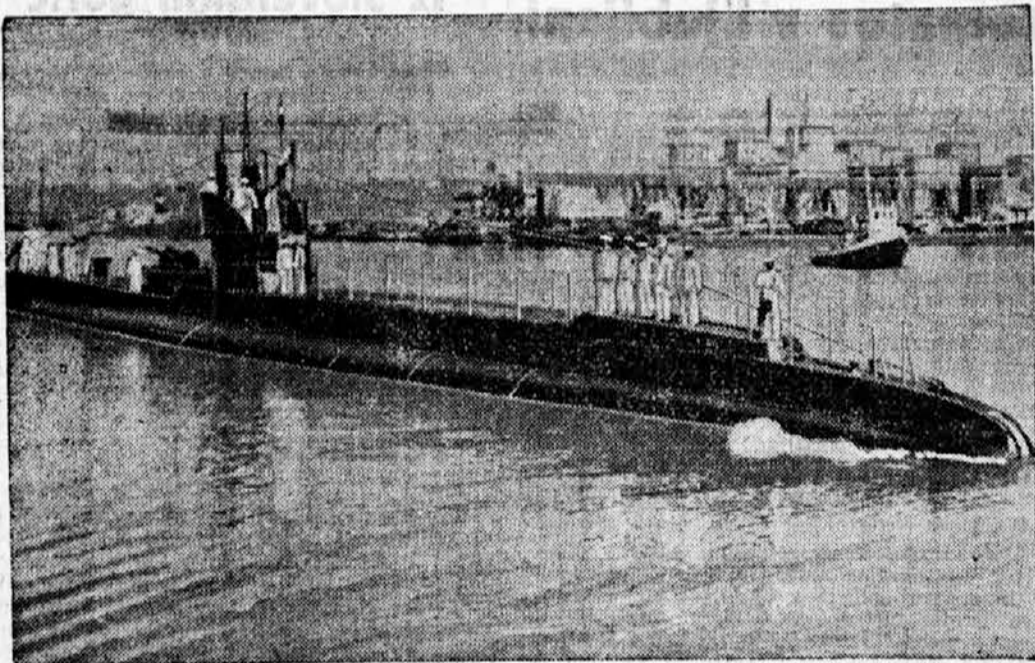
Lovec obesi svoj nahrbtnik na grm in jo naglo ubere naprej po goščavi. Ko je, prežec na divjad, lazil dolgo časa po zasrajeni hosti, zagleda iz daljave svoj nahrbtnik. Misleč, da je srnjak, hitro napne petelina in ustrelil. Opazivši svojo pomoto, pa vzklizne možakar ves iz sebe od veselja:

»Hvala Bogu, da sem nahrbtnik obesil na grm, sicer bi bil nedvomno ustrelil sebe.«

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

Praznik romunske mornarice v Konstanci. Prvi romunski podmorski čoln.

Zeleni pekeli

37

Nagubančil je čelo. »Premislite si, kaj se pravi biti tukaj slep,« je pristavil, »ker človek razen tega, kar vidi, nima nobenega veselja. Če bi moj otrok oslepel, bi ga umoril.«

Tigrovec nas je seznanil z dvema skrivnostima, ki sta ustvarila v našem taborišču neko domačo složnost. Njuni imeni se glasita Mate in Churrasco.

Mate je parjavajski čaj. Kakor imamo svečane ženske obrede pri pripravljanju kitajskega čaja, tako imamo svečane moške obrede pri pripravljanju in pri pitju mateja. Za utelešenega pivca Mateja pomeni sladkor smrtni greh. Omenil sem že, da je Mate moška pijača. Kajti prav lahko grenki okus preganja nezadovoljstvo in jači tek. Mate je najboljši toctail na tem svetu.

Nekega jutra sem videl, kako tigrovec nad ognjem v kotlu nekaj kuha. V eni roki je držal majhno biseru podobno lepo zglajeno stekleničasto bučo, v katero je vsipal zeleno listje. Iz buče je molela dolga srebrna cev. Nenadno je zlil vanjo vrele vode. Potem je sedel na zaboj prtljaje.

»Mate no Tiene Piernas,« je vzkljnil. »Razumel sem ravno zadosti španščine, da sem prestavil te besede. Njihov smisel me je zmedel, ker mate očitno nima nog. Urrio pa, ki je bil manj omejen kakor jaz, je sedel poleg tigrovca in čakal, dokler mu ni podal

buče. Bee-Mason si je lizal ustnice.

»Ko se vrnem v London, bomo morali prirediti čajanko z matejem.«

»Toda k temu se sme povabiti samo moške,« je odvrnil Urrio. »Ne morem si predstavljati, da bi več dam pilo iz iste cevke.«

»Je neki portugalski pregovor,« je pripovedoval tigrovec, »po katerem je treba mate piti tako vroč, da jo ščene, na katero pljnete nanj, tuleč pobriše.«

Churrasco je pa še bolj moška zadeva. V Lorenzu smo je sedem mark in pol kupili tele in ga dali zaklati.

Medtem je pogorel ogenj iz palmovih brun, tako da je ostalo samo žareče oglje. Na to smo položili zarezbrje ter se po 20 minutah z lovskimi noži spravili na delo. Tigrovec je uporabljal svoj bajonet, ki mu je služil, kakor sem natančno vedel, za ubijanje tigrov, za rezanje usnja, za podiranje drevja, za odpiranje konzerv, za mazanje masla, za strganje blata s škornjev in za ubijanje karantel. K prsti, zobni in noži smo tele kmalu pojedli. Ni bil lep pogled, toda teknilo je izborno.

To pot Bee-Mason ni predlagal, naj bi po povratku v Evropo k temu slavju povabili tudi dame.

Vprav, ko smo hoteli oditi, sta prijezdila Danton in načelnik policije iz Gaibe. Revolucijonar se je rezal, ko je zagledal naših 18 živali, ki so stale v dolgi vrsti.

»Iščeva nekega konjederca, ki pobira ljudi, nasilneža, ki je strahovito mučil nekaj Indijancev, da bi si pridobil njihovo zemljo.«

»Pa ga bosta ujela?«

»To vedi sveta devica. Najbrž jo je udaril v gozde. To policijsko iskanje je vse skupaj komedija. V tako skromno obljubeni deželi so skoraj vsi ljudje med sabo v sorodu. Zato naj policiji Bog pomaga.«

Pogladil si je dolge črne lase s čela in po naglem požirku vode odjezdil dalje. Videli ga nismo nikdar več, slišali smo pa, da je tisti konjederce vendarle našel.

V naslednjih nekaj nočeh smo obesili svoje mreže kar na drevje in spali na prostem.

Nekega večera pa, ko je hotelo sonce ravno zaiti, smo spet prišli do drugega mesta z zvenečim imenom. To je bil San Sebastijan.

Ko smo jezdili po prašnem griču navzdol, smo ob kolenu potoka zagledali dve hiši iz palm. Isti trenutek nam je že priteklo nasproti nekaj ščenet. Vsa pasja plemena od doge do jazbecarja, od španijela do bernardinca, so se tako dolgo križala med seboj, dokler ni narava stvorila nekaj docela novih vrst, ki so zdaj bvszkale in renčale in v divji nebrzdanoosti skakala konjem na grla. Jezdili smo mimo navidez praznih bivališč. Tigrovec pa je povzdignil svoj glas in zaklical, kakor je običaj v Matto Grosu:

»O de Casa! Je kdo doma?«

Skozi odprtino v oknu je škilil rjav boječ obraz. »Naših moških ni,« je začel kot droban glas.

»Samo počili bi in prosili malo vode, senjora.«

»Prav dobro in lepo, senjor, toda me ne smemo ven.«

»Potem ni pač nič, je vljudno menil tigrovec in mirne duše pritrtil svojo mrežo med dve lipi.

Preden smo bili tako daleč, da bi se skopali, se je že stemnilo. Opotekaje smo tipali skozi goščavo ter iskali steze proti kraju, kamor nas je vabila godba slapa. Že smo se bili slekli in stali smo z nogami v vodi, ko je tigrovec previdno, kakor se spodobi za lovca, naravnal svojo žepno svetiljko na vodno globel.

Pri svetlem soju smo videli samo nešteto drobcenih rib. Ko pa je posvetil z lučjo nekam drugam, se je nekaj zasvetilo rdeče in pogubonosno malo metrov od brega.

»Jaz bi še malo počakal s kopoljo,« je opomnil Bee-Mason, ki je stal sredci ribjega vrveža. »Tam na površju se greje aligator.«

V enem skoku je bil Bee-Mason zopet na bregu. Urrio, ki se je delal, kakor da mu je vse to prijetno, je nenadno menjal svoj nazor.

Zdelo se je komaj verjetno, da bi kak aligator našel iz reke 120 km daleč pot sem. Toda izbočena lobanja in rdeče oči niso puščale nobenega dvoma. Metali smo kamenje v zverino, da je v vrtincu izgnila.

Naslednje jutro smo jezdili iz San Sebastiana in stopili v najkrajšo pokrajino, ki smo je kdaj videli. Celot tigrovec, ki je 14 let blodil po Matto Grosu, je tu govoril s svetim spoštovanjem.